

Bankakanningin

Den Danske Bank lumpaði føroyingar

– Føroyingar eru slopnir væl í bankakanningini, sigur Bjarni Djurholm, lögtingsmaður, sum er annar av Løgtingsins eygleiðarum í bankakanningarnevndini.

EIRIKUR LINDENSKOV

Hotel Hafnia, friggjadagur: Hann sigur, at frá danskari síður hevur verið ein ætlan um, at Den Danske Bank hevur skula sloppið úr Føroyum.

– Veruleikin er tann, at Føroya longu fóru fallit í 1990, men av tí, at landsstýrið hevur so nógv veðhóld, so líva bankarnir av veðhóldunum 1, - 1,5 mia. Hetta ger so tað, at skandalan sæst ikki fyrr enn tvey ár seinni, sigur Bjarni Djurholm.

Hann sigur, at longu tíðliga í 1992 er Den Danske Bank greiður yvir, at tað er galið í Føroyum, teir seinda tveir mans til Føroya at hjálpa til við hesum her. Tá so Figgjareftirlitið um heystið er í Føroyum, taka teir Sjóvinnubankan fyrst. Figgjareftirlitið ger so tað í september í 1992, m at teir kunna Den Danske Bank um, hvussu stóran er í Sjóvinnubankanum, sigur Bjarni Djurholm.

– Teir fortelja m. a. eisini Den Danske Bank, at Birgir Danielsen skal frá sum nevndarformaður. V. ø. o. vil tað siga, at eitt »óheft« Figgjareftirlit kann Den Danske Bank um stöðun í Sjóvinnubankanum.

– Tá so føroyingarir

koma niður er alt leyst og liðugt - og alt systemið er gearað til at taka ímóti teimum, greiðir Bjarni Djurholm frá. Hann leggur tó afturat, at hann heldur, at tað tá meira koyrir á embætismannastøði enn á politiskum støði.

Her hevur Bjarni Djurholm eina kansa stuttliga - ella kansa syrgiliga søgu: – Tá ið Atli Dam og Jógvan Sundstein komu niður at samráðast. (Hetta stendur tó ikki í frágreiðingini, men kom fram í sjónvarpsendingini)

Jógvan Sundstein og Atli Dam vórðu samdir um, at nú máttu teir kanna møguleikar fyrri at læna pengar í Danmark. Teir samráðast so við Flemming Duus frá Den Danske Bank um at læna pengar til Sjóvinnubankan. Hann er fjúrtan dagar framman undan blivin kunnadur av Figgjareftirliti - men hann letur sum einki!

– Flemming Duus veit alt, og Atli Dam og Jógvan Sundstein eru enn tá so large, at teir eisini bjóða sær til at hjálpa Føroya Banka, um hann eisini skuldi komið í trupulleikar, sigur Bjarni Djurholm, sum visir á, at danir hava grinið tjúkt eftir føroyingum.

– Tað hendir nú ikki so

Bjarni Djurholm, ein av føroysku eygleiðarunum

nógv meira, uttan tað, at Figgjargrunnurin verður stovnaður. Í reglugerðini stendur, at endamálið er m. a. at bjarga bankum - altsó í fleirtali.

Bjarni Djurholm greiðir frá, at kanningarnevndin er komin til ta niðurstøðu, at orsökini til, at hetta stendur

í fleirtali er, at eitt norskt modell er nýtt sum fyrmynd, og at teir líkasum vilja binda um heilan fingur.

Greitt er kortini, at áðrenn júl 1992 er Den Danske Bank klárur yvir stöðuna í Føroyar Banka. 14. oktober er greitt, at bankanum tørv- ar 1 - 1,5 milliard krónur.

– So gongur tíðin, og vit koma út á várið 1993, og vit koma til næstu kreppuna í Sjóvinnubankanum. Tá er tað, at notatið kemur á borðið um, at tað kanska hevði verið snilt at broytt eiga- viddurskiftini í bankunum. Bjarni Djurholm heldur, at føroyskir embætismenn n ó- ivað hava sæð, hóast teir siga seg ikki hava sæð tað, sigur hann.

Hyggur tú eftir notatinum frá Búskaparráðnum frá 16. mars 1993, so siga teir har, at tað hava helst verið ætlanir um at gera nakað við bankarnar áðrenn 30. januar 1993.

– Tað kunnu teir bara vita, um teir hava sæð notatið frá 30. januar 1993, tí tað hevur bara staðið har, sigur hann. Niðurstøðan av hesum er, at føroyskir embætismenn hava fingið eitt vink - men hava kanska ikki trúð tí, sigur Bjarni Djurholm.

– Tað er próvfast í frágreiðingini, at hvørki Atli Dam, Jógvan Sundstein ella Marita Petersen hava verið presenterað fyrri tankanum, sigur Bjarni Djurholm. So gongur tíðin, men tá tann politiski mynduleikin kemur inn í myndina er, tá Den Danske Bank skrivur til Poul Nyrup Rasmussen tann 8. februar 1993 um skeivu kappingina í Føroyum - og tá kemur politikkur upp í, sigur hann.

Lykketoft legði trýst á Maritu Petersen

– Ein áhugaverdur partur í bankakanningini er, tá Mogens Lykketoft kemur inn á vøllin, og fer at ringja til Maritu Petersen, sum tá er lögmaður, sigur Bjarni Djurholm, eygleiðari í kanningarnevndini

EIRIKUR LINDENSKOV

Hann sigur, at Mogens Lykketoft leggur trýst á Maritu Petersen. – Hann höttir hana eisini við, at um hon ikki ger, sum hann vil, so mugu Føroyar sigla sín egna sjógv.

Síðan fáa vit eisini at vita, at Straarup á fundi við føroyingar sigur, at Føroya Banka ikki tørvar fleiri pengar. – Kommis- siónin ger púra greitt, at hetta hevur hann sagt, sigur Bjarni Djurholm, hóast bæði Straarup sjálvur, og Knud Sørensen, sum er samtakstjóri í Den Danske Bank, hava nokt- að fyrri hesum. Knud Sørensen segði í danskum sjónvarpi í 1995, at tann bankastjóri, ið gav slíkt lyfti, ikki var »við síni fullu fimm«.

– Fakta er, at tá er Føroya Banki í totalari líkvi- detsneyð. Hann fær eina tilsógn frá DDB upp á 100 mió fyrst, og so sleppur hann frá at gjalda rentur av nøkrum lánun (ella lines).

– Hetta ger, at bankin ikki verður insolventur -

hóast hann í veruleika- num var tað longu í 31. mars. Nú kemur panikkur í í Danmark, og Lykketoft fer at ringja og fær Tjóð- bankan inn í myndina og gevur teimum munnliga játtan upp á at stjór- nendur aftanfyrri - at tjóð- bankin letur líkviditet.

Hann vil ikki fara til Figgjareftirlitið, tí tað »vil skade for megen støj...«. Hann sigur, at teir heldur mugu taka seg fyrri fult.

Lykketoft ringir eisini til Figgjareftirlitið og sigur, at teir mugu »skynde sig langsomt« og »ikke noget med kasseftersyn på Færøerne - for det tåler de ikke«, skal figgjar- málaráðharrin hava sagt.

Bjarni Djurholm sigur, at Lykketoft er vandin upp í hetta málið, tí at Nyrup sleppur sær av við trupulleikan - og at Lyk- ketoft stendur eftir við Svartaper - eingin annar vil hava málið, og so gongur tað bara víðari... – og tað kenna vit, at landsstýrið for niður og lænti 560 milliónir krónur.

Jógvan Sundstein og Atli Dam vistu í oktober, at brúk var fyrri 1,5 mia

– Ein keðiligur partur í niðurstøðuni frá bankakanningarnevndini er, at Jógvan Sundstein og Atli Dam longu í oktober 1992 vistu, at kanska varð brúk fyrri 1 - 1,5 milliard, sigur Bjarni Djurholm

EIRIKUR LINDENSKOV

– Tað sum eisini er legið er, at hvørki Marita Petersen ella Finnogi Ísakson gjørdur ikki vøvl um partabrevabýtið 28. mai 1993.

Hetta heldur kommis- siónin vera undarligt, tí tá var tað greitt, at stöðan í Føroya Banka var kata- strofal - bankanum, sum tey júst høvdu keypt.

– Men kommisiónin er ógvuliga large, í hon sig- ur, at føroyingar vóru

undir slíkum trýsti, og tí ikki sóu avleiðingar av hesum.

Bjarni Djurholm sigur, at kommisiónin eisini sigur, at føroyingar hava eitt sera veikt embætis- verk. Bjarni Djurholm visir eisini á, at tað tekur langa tíð at byggja upp eitt embætisverk.

– Vit skulu minnast til, at tað danska embætis- verkið er fleiri hundrad ár, meðan tað føroyska em- bætisverkið ikki er 50 ár enn, sigur hann.

Taki hattin av fyrri føroyskum politikarum

– Tað er sunt at hava sum mál at vera samdir. Tað hava føroyskir politikar í bankamálinum, sigur Jóannes Eidesgaard, formaður Javnaðarflokksins

EIRIKUR LINDENSKOV

– Tað er lögtingið, sum hevur sett bankakanningina í verk, og tað er í tí er tað lögtingið, sum eigur at sleppa atviðgera hana. Hetta sigur Jóannes Eid-

esgaard, formaður í Javnaðarflokkinum.

Hann heldur ikki, at hetta verður nakar trupulleiki, tí hann ivast ikki í, at lögtingsmenn standa saman sum ein maður í hesu máli.

– Eg má taka hattin av fyrri føroyskum politikarum, sum í hesum máli, ein og í oljumálinum, standa saman sum ein maður.

– Tað er hugvekjandi, at tingmenn hava sum mál at vera samdir, heldur

formaður Javnaðarflokksins, sum ikki avvisir, at eitt sak- amál kann koma upp á tal.

– Tað er rættuliga kontant konstanterað, at vit eru snýttir við keypinum av Føroya Banka, sigur hann

Gjörði Føroya Banki sum DDB fór hann logandi á heysin í 1992

Var sami avsetingarhýttur nýttur í Føroya Banka, sum í Den Danske Bank, so fór Føroya Banki so logandi á heysin í 1992

EIRIKUR LINDENSKOV

– Føroya Banki gjörði bara avsetingar fyrri tær mest hopleysu fløgurnar, kemur

týðuliga greitt fram í bank- akanningini, sigur Bjarni Djurholm. Hann sigur eisini, at tá Marita Petersen og Finnogi Ísakson skrivaðu

undir endaligu avtaluna 12. oktober 1993, so var ov seint at venda aftur.

Men tá føroyingar høvdu tikið yvir bankan, leyp

skriðan - tá komu »røttu« avsetingarnar, sum bankin hevði biðað við, meðan Den Danske Bank var áari.